

18.2.2022

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo.okm@gov.fi

VN/17576/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Suomessa opiskelutarkoituksessa oleskelevat

AMKE kannattaa ehdotusta, että Suomessa opiskelutarkoituksessa oleskelevia alaikäisiä ei katsota oppivelvollisiksi. Hakijoita tulee tiedottaa lakimuutoksesta yhteishaun ja jatkuvan haun yhteydessä.

17-vuotiaiden oppivelvollisten asema

AMKE kannattaa ehdotusta, että 17 vuotta täyttäneet oppivelvolliset voisivat suorittaa oppivelvollisuutta myös lasten perusopetuksessa. Ennen oppivelvollisuuslain voimaantuloa kunnat saivat tapauskohtaisesti ja harkinnanvaraisesti mahdollistaa perusopetuksen suorittamisen loppuun lasten perusopetuksessa myös 17 vuotta täyttäneille. Osalle ilman perusopetuksen päättötodistusta jäävistä nuorista tämä olisi tarkoituksenmukaisin vaihtoehto esimerkiksi erityisen tuen tarpeen tai vaikean elämäntilanteen vuoksi.

Kyse on käytännössä ennen oppivelvollisuuslain voimaantuloa vallinneen oikeustilan palauttamisesta. Kunnan perusopetuksen järjestämisvelvollisuutta ja siihen liittyvää rahoitusta ei esityksen mukaan muutettaisi. AMKE katsoo, että kun kyse on oppivelvollisuuslain mukaisesta koulutuksen järjestämisestä, tulisi tämä korvata perusopetuksen järjestäjälle.

Opiskelupaikan osoittaminen

AMKE kannattaa ehdotusta vaatimaan erityiseen tukeen oikeutetun oppivelvollisen opiskelupaikan osoittamisprosessin nopeuttamisesta. Esityksen mukaan opiskelupaikka voitaisiin osoittaa oppivelvollisen, huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumuksella jo ennen kahden kuukauden määräajan päättymistä. Tämän jälkeen oppivelvollisella tulisi olla mahdollisuus aloittaa opinnot osoitetussa opiskelupaikassa mahdollisimman pian.

AMKE korostaa, että muutoksen edellytyksenä on riittävä määrä opiskelupaikkoja. Tällä hetkellä näin ei ole. Oppivelvollisuusudistuksen myötä vaativana erityisenä tukena järjestettävän ammatillisen koulutuksen hakijamäärä on kasvanut merkittävästi, jonka seurauksena kaikkien ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelijavuodet ovat ylittyneet. AMKE muistuttaa, että hallitus on luvannut korvata täysimääräisesti oppivelvollisuustehtävästä aiheutuvat kustannukset koulutuksen järjestäjille.

Maksuttomuuden pidentäminen

AMKE kannattaa ehdotusta, että maksuttomuutta pidennettäisiin kaikissa tilanteissa ainoastaan hakemuksesta. Päätös opintojen pidentämisestä tehtäisiin vasta opintojen loppuvaiheessa, jolloin voitaisiin huomioida kokonaisuutena kaikki maksuttomuuden pidentämiseen liittyvät tekijät.

Matka- ja majoituskorvaus koulumatkan ajallisen keston perusteella

AMKE kannattaa ehdotusta, että oppivelvollisella on oikeus oppivelvollisuuslain mukaisiin matka- ja majoituskorvauksiin koulumatkan ajallisen keston perusteella. Oppivelvollisella olisi oikeus matka- ja majoituskorvauksiin, kun päivittäinen koulumatka odotuksineen nopeinta kulkuvälinettä käyttäen kestää yli kolme tuntia.

AMKE nostaa esiin, että oppivelvolliset eivät ole vapaan hakeutumisoikeuden näkökulmasta yhdenvertaisessa asemassa eri puolilla Suomea. Tämä koskee erityisesti oppivelvollisia, jotka asuvat harvaan asutuilla alueilla, joissa on pitkät välimatkat ja puutteelliset joukkoliikenneyhteydet.

AMKE esittää, että oppivelvollisella olisi oikeus matka- ja majoituskorvaukseen, kun hän tulee valituksi hakutoiveensa mukaisesti lähimpään ammatilliseen oppilaitokseen missä on hakutoiveiden mukainen koulutus tarjolla sekä kodin ja oppilaitoksen välisen matkan ollessa yli 100 kilometriä. Selvitysten mukaan kiinnostavan alan löytymisellä on suuri merkitys opintojen sujumisessa (mm. OKM 2018). Muutos myös parantaisi oppivelvollisten ja heidän perheidensä taloudellista asemaa.

AMKE esittää, että kaikki opintososiaaliset etuudet keskitetään KELAan, jolla on näiden käsittelyyn toimivat hakuprosessit ja tarvittava osaaminen.

Tietojensaantioikeus erityisen tuen tarpeesta

AMKE kannattaa ehdotusta, että ohjaus- ja valvontavastuussa olevan asuinkunnan tiedonsaantioikeuksia aiemmalta koulutuksen järjestäjältä ja opiskelijahuoltotyöhön osallistuvilta laajennetaan. On tärkeää, että ohjaus- ja valvontavastuussa olevat tahot saavat tarvittavat tiedot oppivelvollisesta sujuvasti ja yhtenäistä.

Kansanopistojen oppivelvollisuuskoulutus

AMKE kannattaa ehdotusta, että vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin lisättäisiin säännös oppivelvollisille suunnatun koulutuksen rahoituksen yhteydessä oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnettävästä oppimateriaalilisästä.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus työvoimakoulutuksena

AMKE kannattaa ehdotusta, että TUVA-koulutusta voitaisiin järjestää työvoimakoulutuksena. TUVA-koulutus työvoimakoulutuksena voisi olla tarpeen esim. vieraskielisillä työnhakijoilla, jotka tarvitsevat kielitaidon vahvistamista ennen työvoimakoulutuksena järjestettävään tutkintokoulutukseen osallistumista.

Opetuksen ja ohjauksen tuntimäärän tallentamisvelvoite eHOKS:iin

Lakiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä ehdotetaan lisättäväksi opiskelijan HOKS:iin kirjatun ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen tuntimäärän tallentamisvelvoite eHOKS:iin.

Ehdotuksessa todetaan, että ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen määrän tallennusvelvoite eHOKS:iin parantaisi opetusviranomaisten mahdollisuuksia systemaattisesti seurata opetuksen ja ohjauksen tuntimääriä. AMKE vaatii, että perusteluissa tuodaan esiin, miten opetusviranomaiset aikovat hyödyntää opetuksen ja ohjauksen tuntimäärien seurantatietoja.

Osaamisperusteisessa ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan osaaminen ratkaisee yksilöllisen opiskelutarpeen ja -vauhdin. Täten opetuksen ja ohjauksen tuntimäärät vaihtelevat yksilöllisesti. Tämä herättää kysymyksen, mitä päätelmiä ammatillisesta koulutuksesta voidaan tehdä opiskelijakohtaisen opetuksen ja ohjauksen tuntimäärien perusteella.

Ehdotuksen mukaan velvollisuus tallentaa opetuksen ja ohjauksen tuntimäärien tiedot tietovarantoon varmistaa sen, että tiedot ovat yhdenmukaisesti ja kattavasti käytettävissä. AMKE muistuttaa, että koulutuksen järjestäjät ovat tuoneet toistuvasti esiin huolensa asetuksen monimutkaisuudesta ja ristiriitaisuudesta. Yhdenmukaisen toimeenpanon varmistamiseksi tarvitaan opetus- ja kulttuuriministeriön selkeät ohjeet.

AMKE pitää kannatettavana ehdotuksena, että eHOKS:iin tallennettavan tiedon osalta opetuksen ja ohjauksen tuntimäärää ei eriteltäisi oppimisympäristöittäin, vaan eHOKS:iin tallennettaisiin tutkinnon osan tai sen osa-alueen edellyttämän osaamisen hankkimiseksi tarvittavan opetuksen ja ohjauksen kokonaismäärä.

Ehdotuksessa todetaan, että muutos aiheuttaa vähäisiä teknisiä muutostarpeita Opetushallituksen ylläpitämiin tietovarantoihin. AMKE korostaa, että Opetushallituksen tulee tehdä tarvittavat päivitykset eHOKS:iin hyvissä ajoin, jotta koulutuksen järjestäjillä on riittävästi aikaa valmistautua muutoksen toimeenpanoon.

AMKE korostaa, että yleisesti opetushallinnon tietojärjestelmien kehittäminen edellyttää ennakoitavuutta ja suunnitelmallisuutta, jotta rajapinnat saadaan yhteensovitettua tavoiteaikataulussa koulutuksen järjestäjien omien opintohallintojärjestelmien ja valtion tietovarantojen välillä.

Perusopetuksen oppilaiden poissaolojen seuranta

AMKE kannattaa ehdotusta perusopetuslain opetuksen järjestäjälle osoittamien velvoitteiden täsmentämisestä siten, että opetuksen järjestäjän tulee oppilaiden poissaolojen seurannan lisäksi myös ennaltaehkäistä ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuu yhä enemmän nuoria, joilla on puutteita osaamisessa ja opiskelunvalmiuksissa. Osalla on lisäksi erilaisia terveydellisiä ja elämäntilanteeseen liittyviä ongelmia. AMKE pitää erittäin tärkeänä, että näihin puututaan jo varhain perusopetuksessa. Ammatillinen koulutus ei voi paikata perusopetuksen puutteita.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Satu Ågren
johtava asiantuntija

Lisätiedot: johtava asiantuntija Satu Ågren, 040 772 3234, satu.agren@amke.fi